

Klasická světová města

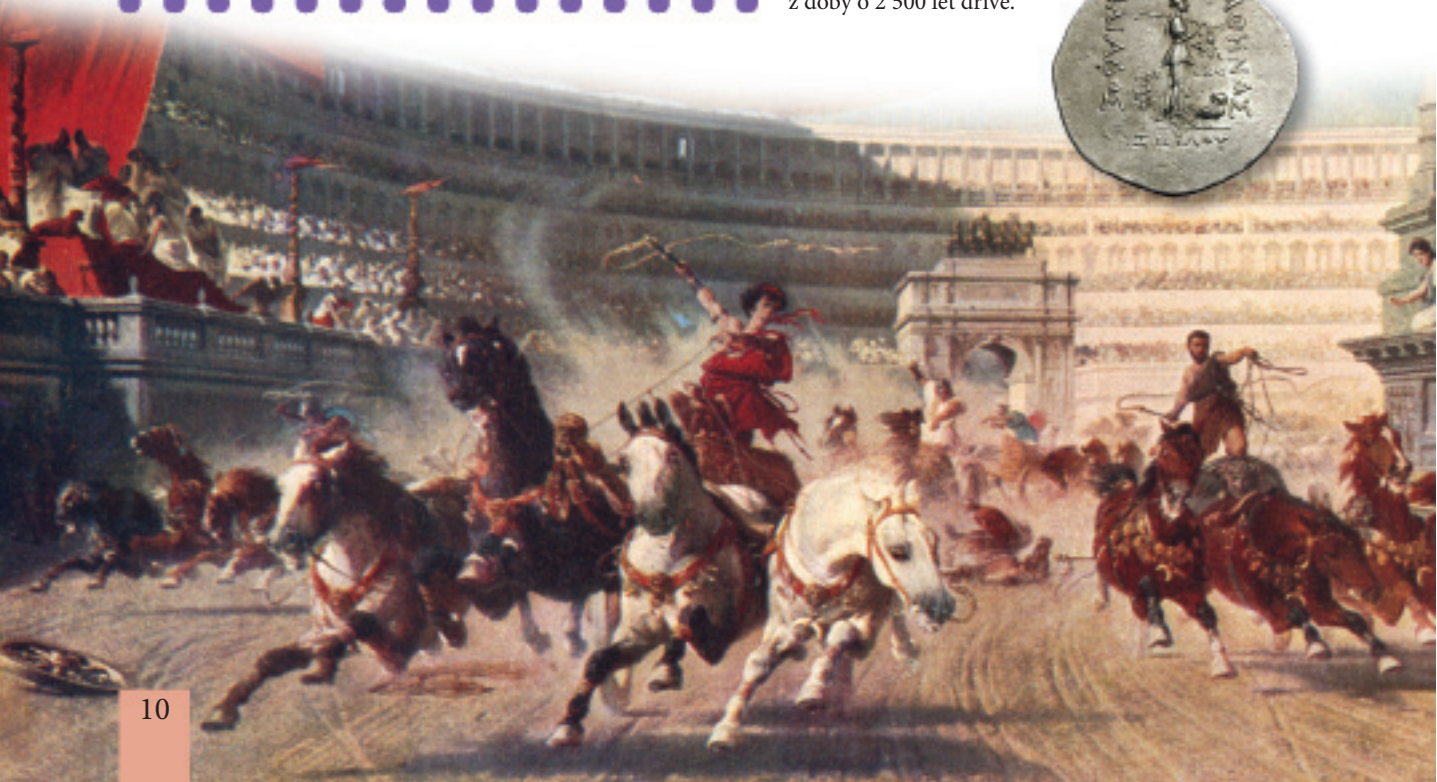
V oblasti teplých vod Středozemního moře vzkvétala některá největší města starověkého světa. Měštům Knóssos, Atény, Alexandrie a Trója se nasmírně dařilo, nemohla se však nikdy vyrovnat Římu – jak mocí a slávou, tak davy lidí a bídou.

V roce 180 n. l. byl Řím domovem pro 800 tisíc obyvatel a měl mnoho kvalit moderního města. Měl dostatek pitné vody a levné městské lázně, dlážděné chodníky a cesty i velké veřejné budovy. Obchody pak prodávaly luxusní zboží z dalekých krajin.

Věřili byste, že...? Věřili byste, že...?

Dopravní zácpy
Řím byl tak rušným městem, že vozy a nosítka způsobovaly dopravní zácpy. Poté, co při nehodě zemřeli dva členové vlády, vydal Gaius Julius Caesar zákaz vjezdu vozidel do města v denní době. Od zákazu byly osvobozeny pouze vozy stavitelů, popelářské vozy, kněží a důležitých osob.

Trója ▶
Podle staré legendy byla Trója zářícím městem v oblasti dnešního Turecka a její obyvatelé válčili o moc s Řeky. Archeologové našli devět měst postavených jedno na druhém. Mince z posledního z nich je zhruba 2 200 let stará. Dolní, starší mince pochází z doby o 2 500 let dříve.

Atény ▶
 Jeden z řady městských řeckých států fungujících až do 5. století př. n. l., a Athény byly právě největší. Jejich brilantní umělci a myslitelé jsou slavní dodnes. Tento kamenoryt pochází z vlysu v Parthenonu, chrámu postaveném v Akropoli, opěrné pevnosti na kopci.

Sestup a pád

Přes jejich vyspělost začaly všechny tyto významné městské státy ve Středomoří krachovat. Většina z nich se stala hlavními městy bohatých říší. Ta prospívala, když se říše rozšiřovala, ale když imperiální moc klesala či selhala, města padla. Některé zmizela zcela: dokonce i umístění Tróje bylo zapomenuto.

Athény byly mohutné, ale špinavé: ležely na páchnoucí skládce odpadu. Občané je opouštěli, aby jejich děti neumíraly.

▼ Řím

Římané milovali závody vozatajů a na stadionu Circus Maximus bylo dost místa pro všechny svobodné občany. Koně táhli vozy po šest set metrů dlouhé trati. Ve stáncích si diváci mohli koupit nápoje, jíst i zaplatit věštbu.

Knóssos ▲
 Uprostřed řeckého ostrova Kréta bylo před 4 700 lety centrum minojské civilizace. Palác v srdci města měl kolem 1300 místností, od jednoduchých obchůdků s obilím a olivovým olejem po obrovské sály s trůny. Na obrázku je nástěnná dekorace s motivem „Liliového prince“.

Lázně

V Římě se za vykoupání v horkých pramenech městských lázní platilo jen tou nejmenší mincí. V době expanze do Evropy budovali Římané lázně v některých dobytých nebo nově postavených městech. Všechny měly stejný vzor, s vodotrysky luxusních horkých pramenů a centrálním podlahovým vytápěním – velmi oblíbeným římským vynálezem.

▲ Lázně v Lázních
 Anglické město Bath („lázně“) převzalo název od místních městských lázní, které jsou dodnes zásobovány horkými podzemními prameny.

▲ Šatna

Lázně v Pompejích byly dokonale zachovány, protože výbuch sopky v roce 44 n. l. pokryl celé město prachem. Na obrázku můžete vidět *apodyterium*, tedy šatnu. Zde si návštěvníci odložili svršky, které jim hlídali otroci. Pak se vydali nejdříve do studené bazény a posléze do teplých a horkých pramenů.

Středověká obce a města

Kapesní zloději ▲

Davy lidí ve městech usnadňovaly kapsářům práci. Obrázek výše zachytil diváka okrádajícího jiného diváka, který byl zcela zaujat předváděným kouzlem. Lidé v této době nosili své věci v peněženkách zavěšených kolem pasu. Až do 16. století totiž nemělo oblečení kapsy.

KDYŽ SE V 5. STOLETÍ N. L. ZHROUTILA římská civilizace, zmizelo také mnoho kladů městského života. Ve středověku a dalších tisících následujících let se z evropských měst stala nepříjemná místa k životu, obzvlášť pro chudé. Většina měst se nekoordinovaně rozrůstala v rámci svých obvodových zdí. Bez prostoru, do kterého by se mohla rozšířit, byla města hlučná, přelidněná, špinavá, páchnoucí a nezdravá.

Domy a obchody ▲

Ve středověkých městech se domy, obchody i průmyslové stavby tiskly na sebe, a znepříjemňovaly tak obyvatelům život. Londýňané si například stěžovali, že kováři kovali zbraně pozdě v noci, poté co celý den propili v hospodě. Také je vinili z toho, že jiskra z jejich pecí občas založila požár.

Proč žít ve městě? Řemeslníci sem přicházeli rozložit své stánky a obchodníci přicházeli hledat zákazníky. Jiní zase chtěli opustit venkov, kde žili doslova jako otroci. V té době bylo oblíbené rčení „Život ve městě osvobozuje“.

Bohatství a pohodlí

Bohatí obyvatelé měst žili velmi pohodlně. Sluhové jim udržovali dům v dokonalém pořádku, po ulicích cestovali v koňských sedlech nebo malých vozech, dostatečně vysoko nad hnojem, který všudypřítomně pokrýval zem. A přesto, když na město dolehla epidemie, ani bohatství neposkytlo žádné bezpečí. Bohatí umírali stejně jako chudí.

Věřili byste, že...? Věřili byste, že...?

Nečisté podlahy
Středověká města byla špinavá skrz naskrz. Dánský spisovatel Erasmus z 15. století si stěžoval na “podestýlku” - vrstvu slámy, která pokrývala zem v celém Londýně. A pod ním leží “pradávný... tuk, pivo, rybí kosti, plivance, psí a kočičí výkaly a vše odporné, na co pomyslíte.”

▼ Pohodlný život

Lidé z bohatých a mocných rodin nemuseli procházet utrpením a bídou života ve středověkých městech tak jako chudí. Na tomto obrázku z 15. století pořádá francouzský kníže z Berry (oblečen v modrém, vpravo) bohatou novoroční hostinu.

▼ Spláchnuto do řeky

Ve městech postavených na říkách se odpad velmi často vyhazoval právě do vody, včetně vnitřností zvířat. Přesto se našla města, která se svou řekou zacházela opatrněji. Například německý Ulm (na obrázku dole) postavil na Dunaji jedenáctery městské lázně.

◀ Na obrázku ze 14. století se mniši shromažďují, aby dostali požehnání od kněze, i přesto, že je to z moru nevyлéčí.

▲ Mor a šíření nákazy

Důvodem, proč se ve městech šířily nemoci mnohem rychleji než na venkově, byla špatná hygiena a stísněné podmínky k životu. Když se mor ve 14. století prohnal Evropou, zemřela třetina obyvatel měst, zatímco některé venkovské oblasti se moru zcela vyhnuly.

Středověká města kontrolovala výšku hnojišť v ulicích. Hned vedle domů stály totiž skládky odpadu.

Zákaz vstupu cizincům

▲ Velké Zimbabwe

Napříč Afrikou se obyvatelé chránili zdmi. Ty nejslavnější se nacházejí ve státě Zimbabwe, jižně od Sahary. Rozšířily se po celé zemi a také po ní dostaly název. Bílí cestovatelé později nemohli uvěřit, že tak mohutné zdi postavili Afričané.

▼ Zakázané město

V srdci Pekingu stál palác čínského císaře – tzv. Zakázané město. Bylo postaveno v 15. století a obeháno velkou zdí z hlíny, neboť kamene byl nedostatek.

KDYŽ SE PŘED TISÍCI LETY ZAČALA na pláních Sumeru budovat první města, byla obehána tlustou zdí, která měla jejich obyvatele chránit. V roce 1399 to představený jednoho německého města výstižně shrnul: „Co je obeháno zdí, stává se městem.“

Po ochraně vysokých, pevných zdí netoužili pouze obyvatelé evropských měst. I města ve východní Asii a jižní Africe stavěla ochranné valy z kamenů a hliněná opevnění.

Průlom

Zdi byly dostatečnou ochranou měst až do 15. století. Pak se však vojska vybavila děly a kanony z Číny, díky kterým bylo velmi snadné městské zdi prorazit.

Některá města si proto postavila nové zdi, tak silné, aby odolaly i střelám z kanonu; tyto zdi však zabíraly tolik místa jako město samotné.

▼ Carcassonne

Římané jako první vystavěli kolem města v jižní Francii ochrannou zeď; většina opevnění a věží ale pochází ze středověku. V polovině 19. století bylo celé opevnění opraveno a dodnes vypadá, jako by bylo právě postaveno.

Ve starověké Číně znamenaly zdi totéž co město, a v čínské abecedě měly dokonce stejný znak – 城

- **Strhněte zdi!**
- Ne všem se zdi líbily, přestože měly svůj význam. Stály však mnoho peněz a také bránily městům v růstu. Jakmile je města nepotřebovala k ochraně, byly zdi často zničeny. Stále však lze najít jejich stopy v názvech městských ulic.
-
-
-
-

◀ **Monteregioni**
Když bylo toto italské město v Toskánsku v roce 1554 napadeno, zdi mu poskytly jen velmi malou ochranu. Město se vzdalo po jediném dni obléhání, neboť jeho vládce prohlásil, že jediná městská studna byla zničena. Obyvatelé města jej obvinili ze zrady a ze spolení s nepřátelskou stranou za tučnou úplatu.

Věřili byste, že...? Věřili byste, že...?

Ker-twang!
Zdi však nedokázaly obyvatele měst ochránit vždy. Když bylo obléháno křesťanské město Kaffa (nyní Feodosia na Ukrajině), muslimští útočníci použili katapulty, jimiž za městské zdi stříleli rozložená lidská těla. Tato primitivní forma biologické války napomohla k rozšíření epidemie moru, tzv. černé smrti, po celé Evropě.

Konstantinopol ▶
Přístav v Konstantinopoli, dnešním tureckém Istanbulu, byl obehnán důmyslnými zdmi z římských dob. Chránily město od moře i vnitrozemí a po šest set let odolávaly nepřátelským vojskům. Teprve v roce 1453 podlehl město otomanské armádě vybavené děly.

